

ЖАЛІЙ Т. В.,кандидат історичних наук, доцент
кафедри правознавства, докторант
(Полтавський національний педагогічний
університет імені В. Г. Короленка)

УДК 347.8

**НОВЕЛИ УКРАЇНСЬКОГО ЗАКОНОДАВСТВА ТА ЇХ ВІДОБРАЖЕННЯ
В НАВЧАЛЬНИХ ПРОГРАМАХ ПРАВОЗНАВЧИХ ДИСЦИПЛІН ВНЗ УКРАЇНИ**

У статті проаналізовано новели українського законодавства (ухвалені останнім часом закони у сфері публічних і приватних галузей права). Розкриваються їхні основні положення й методичні рекомендації щодо вивчення цього матеріалу майбутніми фахівцями неюридичних напрямів підготовки. Вказується на необхідність включення таких аспектів до інформаційного обсягу правознавчих курсів ВНЗ України.

Ключові слова: військово-цивільна адміністрація, електронна петиція, поліція, префект, староста.

В статье проанализированы новеллы украинского законодательства (принятые в последнее время законы в сфере публичных и частных отраслей права). Раскрываются их основные положения и методические рекомендации по изучению этого материала будущими специалистами неюридических направлений подготовки. Указывается на необходимость включения таких аспектов к информационному объему правоведческих курсов ВУЗов Украины.

Ключевые слова: военно-гражданская администрация, электронная петиция, полиция, префект, староста.

The article analyzed novels Ukrainian legislation (laws adopted recently in the field of public and private areas of law). Revealed their main provisions and guidelines for the future study of this material non-legal specialists training areas. Highlights the need to include aspects such information to volume jurisprudential university courses Ukraine.

Key words: military and civil administration, e-petition, police, prefect, mayor.

Вступ. Сучасний етап правотворчості вищого законодавчого органу державної влади в Україні характеризується сумбурністю, непослідовністю та намаганням урегулювати всі сфери суспільних відносин пересічних українців. Це підтверджується значною кількістю нормативно-правових актів, прийнятих останнім часом, більшість із яких містять такі правові норми, вивчення яких вважаємо необхідним для майбутніх фахівців різних напрямів підготовки.

На сучасному етапі розвитку українського суспільства в умовах нестабільності внутрішньополітичного життя країни й невизначеності зовнішньополітичних орієнтирів правоосвітня та правовиховна робота з молоддю є пріоритетним напрямом діяльності викладачів правознавчих дисциплін. Організація та проведення різноманітних заходів у межах навчального процесу та позааудиторної роботи повинні сприяти вихованню правосвідомих і небайдужих громадян нашої держави. Такі положення передбачає й підзаконний акт про-

¹ Ми свідомо не розглядаємо особливості вивчення цього матеріалу майбутніми юристами, оскільки особливості методики вивчення юридичних дисциплін фахівцями сфери юриспруденції передбачають їх детальне з'ясування під час вивчення всього спектру професійно-орієнтованих дисциплін.

² Термін «новела» (від лат. novellae leges – нові закони) використовується в значенні сукупності законів, які містять нововведення (зміни) до попередніх правових актів або ті з них, які приймаються вперше.

фільного міністерства – Концепція національно-патріотичного виховання дітей та молоді, затверджена Наказом МОН України 16 червня 2015 року.

Постановка завдання. У статті проаналізуємо ухвалені останнім часом Верховною Радою України нормативно-правові акти на предмет включення їхнього змісту до навчальних програм правознавчих курсів ВНЗ України¹. Запропонуємо найбільш ефективні, на нашу думку, форми роботи зі студентками для оперативного опрацювання новел українського законодавства².

Результати дослідження. Розглядаючи окреслену проблему, вкажемо на особливості викладу матеріалу, взявши за основу традиційний поділ галузей права на публічні й приватні. У цьому контексті простежимо зміни, які відбулися в регулюванні публічних суспільних відносин, тому необхідно висвітлити особливості еволюції конституційно-правових норм. Так, відповідно до інформації, розміщеної на офіційному порталі Верховної Ради України, у першому читанні (серпень 2015 року) ухвалено проект Закону України «Про внесення змін до Конституції України (щодо децентралізації влади)». Під час вивчення цієї теми в межах програми навчальних дисциплін «Правознавство» та «Конституційне право України» доречним є висвітлення положень про те, що виконавчу владу в районах та областях, у Києві та Севастополі здійснюють префекти; адміністративно-територіальний устрій України ґрунтується на засадах єдності й цілісності державної території, децентралізації влади, повсюдності та спроможності місцевого самоврядування, сталого розвитку адміністративно-територіальних одиниць з урахуванням історичних, економічних, екологічних, географічних і демографічних особливостей, етнічних і культурних традицій; систему адміністративно-територіального устрою України складають адміністративно-територіальні одиниці: громади, райони, регіони. Доречно вказати, що після ухвалення таких змін громадськість схвилювали положення проекту про те, що «особливості Києва, Севастополя в системі адміністративно-територіального устрою України визначаються окремими законами» [9].

Під час висвітлення новел українського законодавства обов'язково треба акцентувати увагу на новому Законі України «Про військово-цивільні адміністрації» від 3 лютого 2015 року, норми якого визначають організацію, повноваження й порядок діяльності військово-цивільних адміністрацій, що утворюються як тимчасовий вимушений захід з елементами військової організації управління для забезпечення безпеки й нормалізації життєдіяльності населення в районі проведення антитерористичної операції, що не має на меті зміни та/або скасування конституційно закріпленого права територіальних громад на місцеве самоврядування [1]. Такий матеріал можна вивчати під час розгляду таких тем, як «Засади конституційного ладу України», «Основи гуманітарного права України» та інші.

Розгляд публічних галузей права України в контексті останніх змін передбачає розгляд змін до Кримінального кодексу України та нового Закону України «Про правовий режим воєнного стану» від 12 травня 2015 року. Кодифікований акт було доповнено нормами статті 1102, яка закріпила новий склад злочину: «Фінансування дій, вчинених із метою насильницької зміни чи повалення конституційного ладу або захоплення державної влади, зміни меж території або державного кордону України». У примітці вказується, що фінансуванням дій, передбачених у цій статті, є дії, вчинені з метою їх фінансового або матеріального забезпечення. Крім того, фінансуванням дій, вчинених із метою насильницької зміни чи повалення конституційного ладу або захоплення державної влади, зміни меж території або державного кордону України, визнається вчиненням у великому розмірі, якщо розмір фінансового або матеріального забезпечення перевищує шість тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян. Фінансуванням дій, вчинених із метою насильницької зміни чи повалення конституційного ладу або захоплення державної влади, зміни меж території або державного кордону України визнається вчиненням в особливо великому розмірі, якщо розмір фінансового або матеріального забезпечення перевищує вісімнадцять тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян [8].

У статті 1 Закону України «Про правовий режим воєнного стану» від 12 травня 2015 року пояснюється: «Воєнний стан – це особливий правовий режим, що вводиться в Україні або в окремих її місцевостях у разі збройної агресії чи загрози нападу, небезпеки державній незалежності України, її територіальній цілісності та передбачає надання відповідним органам державної влади, військовому командуванню, військовим адміністраціям та органам місцевого самоврядування повноважень, необхідних для відвернення загрози, відсічі збройної агресії й забезпечення національної безпеки, усунення загрози небезпеки державній не-

залежності України, її територіальній цілісності, а також тимчасове, зумовлене загрозою обмеження конституційних прав і свобод людини та громадянина, а також прав і законних інтересів юридичних осіб із зазначенням строку дії цих обмежень [4].

Тому варто зробити важливий висновок про криміналізацію низки діянь, які мали місце в українському суспільстві, зважаючи на події російсько-української війни й високий рівень охорони основ національної безпеки й суспільних відносин, пов'язаних із забезпеченням державного суверенітету й територіальної цілісності нашої країни.

Для забезпечення стабільності внутрішньополітичного життя країни створена Національна поліція України відповідно до Закону України від 2 липня 2015 року. У нормативно-правовому акті вказано, що це центральний орган виконавчої влади, який служить суспільству шляхом забезпечення охорони прав і свобод людини, протидії злочинності, підтримання публічної безпеки й порядку [3].

Важливими для забезпечення трудових прав працівників є зміни до Кодексу законів про працю України, які визначають, що в разі фактичного допуску працівника до роботи без оформлення трудового договору (контракту), оформлення працівника на неповний робочий час у разі фактичного виконання роботи повний робочий час, установлений на підприємстві, та виплати заробітної плати (винагороди) без нарахування та сплати єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування та податків передбачається штраф у тридцятикратному розмірі мінімальної заробітної плати (на сьогодні – 36 540,00 грн.), встановленої законом на момент виявлення порушення, за кожного працівника, щодо якого скоєно порушення. У разі порушення встановлених строків виплати заробітної плати працівникам, інших виплат, передбачених законодавством про працю, більш як за один місяць, виплати їх не в повному обсязі також передбачено штраф у трикратному розмірі мінімальної заробітної плати (3 654,00 грн.), встановленої законом на момент виявлення порушення.

У цьому руслі доречно вказати на норми Закону України «Про внесення зміни до Кодексу законів про працю України щодо гармонізації законодавства у сфері запобігання та протидії дискримінації з правом Європейського Союзу» від 12 листопада 2015 року. Цей закон містить гарантії щодо забезпечення рівних трудових прав. У документі вказується: «Забороняється будь-яка дискримінація у сфері праці, зокрема порушення принципу рівності прав і можливостей, пряме або непряме обмеження прав працівників залежно від раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі, гендерної ідентичності, сексуальної орієнтації, етнічного, соціального й іноземного походження, віку, стану здоров'я, інвалідності, підозри чи наявності захворювання на ВІЛ/СНІД, сімейного та майнового стану, сімейних обов'язків, місця проживання, членства в професійній спілці чи іншому об'єднанні громадян, участі в страйку, звернення або наміру звернення до суду чи інших органів за захистом своїх прав або надання підтримки іншим працівникам у захисті їх прав, за мовними або іншими ознаками, не пов'язаними з характером роботи або умовами її виконання» [2].

Для аналізу під час навчальних занять можна запропонувати інші нормативно-правові акти, наприклад закони України «Про внесення змін до Закону України «Про звернення громадян» щодо електронного звернення та електронної петиції» від 2 липня 2015 року, «Про добровільне об'єднання територіальних громад» від 5 липня 2015 року, «Про внесення змін до Закону України «Про судову систему і статус суддів», «Про внесення змін до Закону України «Про доступ до судових рішень», «Про приєднання України до Міжнародної конвенції про захист усіх осіб від насильницьких зникнень», «Про ратифікацію Конвенції Міжнародної організації праці про основні цілі та норми соціальної політики» та ін.

Головним у роботі з джерелами є використання текстів нормативно-правових актів та їх опрацювання. Тому для більш ефективного засвоєння знань студентами вважаємо за необхідне обирати такі форми роботи:

- на основі опрацювання тексту закону заповнити термінологічний словник (скласти кросворд (чайнворд) чи юридичні анаграми);
- розглянути електронний ресурс (офіційні сайти органів державної влади, правозахисних організацій та ін.) на предмет інформаційної насиченості з конкретної теми;
- скласти та (чи) розв'язати юридичні рівняння для закріплення цифрових виразів юридичних термінів, дат, строків та ін.;

Теоретико-методичними засадами вивчення новел українського законодавства у вузівських програмах навчальних дисциплін визначаємо такі:

- вибірка найбільш важливих нововведень, які стосуються основних публічних і приватних галузей права України;
- залучення студентів до роботи з текстами нормативно-правових актів та електронними ресурсами, офіційними виданнями, кодифікованими актами;
- активне обговорення новел українського законодавства в контексті сучасних суспільно-політичних подій і європейського поступу України;
- організація наукових гуртків із правознавства для висвітлення актуальних проблем публічних і приватних галузей права України, а також вивчення досвіду європейських країн у регулюванні відповідних правовідносин;
- встановлення міжпредметних зв'язків і простеження міжгалузевих особливостей правових норм;
- вибір оптимальних форм активізації пізнавальної діяльності студентів для найбільш ефективного засвоєння правових знань і розвитку відповідних умінь і навичок.

Висновки. Отже, на основі проведеного дослідження ми визначили особливості змістового наповнення правознавчих курсів у ВНЗ України на предмет вивчення новел українського законодавства; вказали на необхідність розгляду таких аспектів у ході навчально-виховного процесу зі студентами та в альтернативних формах позааудиторної роботи. Майбутні фахівці різних напрямів підготовки, які здобувають вищу освіту, повинні бути ознайомленими з основними нововведеннями в сучасному законодавстві та орієнтуватися в основних правових інститутах публічних і приватних галузей права України.

Перспективами подальших наукових пошуків є:

- висвітлення особливостей еволюції процесуальних галузей права в сучасній Україні (простеження становлення конституційного процесу, змін до кримінально-процесуального й цивільно-процесуального права та ін.);
- розгляд основних принципів міжнародного права й напрямів політики розширення й добросусідства, передбачених правом ЄС;
- вивчення досвіду країн романо-германської й англо-американської правових систем для вибору власної моделі становлення сучасної правової системи України;
- вивчення теоретичних аспектів приватних і публічних галузей права з обов'язковим методичним компонентом (рекомендаціями щодо вибору й використання найбільш ефективних форм та методів навчання).

Список використаних джерел:

1. Про військово-цивільні адміністрації : Закон України від 3 лютого 2015 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/141-19>.
2. Про внесення зміни до Кодексу законів про працю України щодо гармонізації законодавства у сфері запобігання та протидії дискримінації з правом Європейського Союзу : Закон України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/785-19/paran2#n2>.
3. Про Національну поліцію України : Закон України від 2 липня 2015 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/580-19>.
4. Про правовий режим воєнного стану : Закон України від 12 травня 2015 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/389-19>.
5. Кодекс законів про працю від 10 грудня 1971 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/322-08>.
6. Конституція України від 28 червня 1996 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>.
7. Концепція національно-патріотичного виховання дітей та молоді, затверджена Наказом МОН України 16 червня 2015 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://mon.gov.ua/usi-novivni/novini/2015/06/16/nacziionalno-patriotichne-vixovannya/>.
8. Кримінальний кодекс України від 5 квітня 2001 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>.
9. Проект Закону про внесення змін до Конституції України (щодо децентралізації влади) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=55812.

